

POČUJAJ BŮH

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBŮ

9. číslo

Budyšin, september 1968

Lětnik 18

Hrono na pŕznjenc 1968

Knježe, twojej woči hladatej po wěrje. Jerem. 5,3.

My wšitcy znajemy třiřozkaty symbol — Bože wočko. Husto jo namakamy w našich Božich domach nad klětku. Wono chce nas dopominać: Bŕh nas widzi. Bŕh na nas hlada. My wšak tež wěmy, za čim hlada. Bŕh hlada za wšelakim pola nas, we wosadže, w cyrkwi. Wŕn hlada za wšem, ale wosebje za našej wěru. We wěrje smy z Bohom zwjazani, z nim zjednoćeni. Ze zrudobu spŕznawamy, kak jara z tym pola nas klaca. Přeco zaso dyrbimy tutŕn zwisk z Bohom wobnowić abo znajmjeńša posylnić. To so stawa z Božim słowom a ze swjatym sakramentom a z modlitwu. Tohodla namakamy mjenowany symbol Božeho wočka w cyrkwjach. Božej woči prašejo na nas hladatej: Kak steji z wašej wěru? Njeh to je přeco naša horca prŕstwa:

„Nětk swjatoh' Ducha prosymy wo prawu wěru, w kotrejž smy.“ Hebrejske słowo prateksta možeme pak tež přeložić ze słowom „swěra“. Knjezowej woči hladatej za swěru! Wonej so prašetej: Sy swěrný we wšem, štož maš činić a dopjelnić? Sy swěrný we wšem svojim činjenju a wostajenju? Sy swěrný wšem čłowjekam, kotřiž swěru wot tebe wočakuja? Sy swěrný w modlenju? A hdyž naš Knjez a Zbožnik sam rjeknje: „Wobhońće so w pismje; přetož wam so zda, zo maće wěčne žiwjenje w nim; a wono je, kiž wo mni swědči“ (Jan 5,39), kak steji? Wobhońš so tež swěru w swjatym pismje při wosobinskim čitanju a posluhanju na njo, hdyž wono so tebi na někajke wašnje wukładuje? Sy swěrný kemšichodzer? Chodžiš swěru za Jezusom w svojim žiwjenju?

Njeh je to naša prŕstwa: Daj, Knježe, zo ja we wšem swěru za tobu pońdu, či so podčisnu. Płodž dobrou wolu do mnje z wěru a wutrobu, či cyle swjećenju. Runje tuta štučka wjedže nas hišće na druhu myšličku. Přetož my móžemy naš tekst tež tak přeložić: „Knježe, twojej woči hladatej po wěrnŕstwi a swěrnŕstwi.“ To po serbsku kaž w hebrejskim wšo řečnje někak zwisuje. Jezus, kiž sam praji, zo je wŕn wěrnŕstwi a zo je čert lhar a wŕtč lžě, njeha, zo jeho wučomnicy zel-harni a njesprawni su. A japoštoł napomina: „Wotkladžće lžu a řečće wěrnŕstwi, každy ze svojim blišim!“

Ach, zo mŕhli wobstać, hdyž Knjez na nas hlada a hdyž jeho woči hladatej po našej wěrje a swěrje, po našej wěrnŕstwi a swěrnŕstwi. Wobstać móžemy jenož z Knjezowej pomocu.

Jeremija

Profeta bjez wuspěcha

Poklaty je tŕn dzeń, na kotrymž sym so narodžil.

Poklaty je tŕn dzeń, kotryž je moja mać mje porodžila. Wŕn njebudže požŕnowany.

Poklaty je tŕn dzeń, kiž mojemu nanej dobru powěšć přinješe:

Tebi je so mlody syn narodžil.

Što je tŕnle muž do nuzow přecer-pjeť, zo takle dzeń swogeho naroda pokliwa! Jeho žiwjenje jemu njeje wjace lube.

Ach, moja mać! Běda mi, zo sy mje porodžila, z kotrymž so každy wadži w cylym kraju. Ja njejsym na lichownstwo počŕował a njejsym wot nich lichownstwo brał, a tola mje wšitcy pokliwaju.

Podobnje je jenož hišće Hiob skor-žil, hdyž bě wša nuza na njeho přišla: *Tŕn dzeń buď zhubjeny, na kotrymž sym so narodžil, a ta nŕc, w kotrejž so praješe: Hŕlčatko je so podjalo.*

Što běše tutŕn Jeremija, z kotrymž so wšitcy wadžachu, kotremuž bě přecer-čŕki nadawk napŕložený?

Wŕn bě Boži posol, Boži profeta, kotremuž bě Bŕh prikazał:

Hlej, postaju če džensniši dzeń na ludy a na kralestwa, zo by wutor-hal, rozlamal, skazył a zahubił, twarił a plodžil.

Čas Jeremijasa bě za židowski lud tak přez měru njezbožowny. Palestina je tŕn wuski přechod mjez Aziju a Afriku. To bě něhdy wuznam, ale tež nuza tutoho kraja. Hdyž Bŕh Jeremijasa w 13. lěće Josijowego kralestwa (626 do Chrystusoweho naroda) za profetu powŕla, zo hižo je-wjewe přichodne njezbožo:

A Knjeza słowo sta so k Jeremija-sej: Što widžiš?

Jeremija rjekny: Ja widžu warjacy hornyk wot połnocy.

A Knjez džeše: Wot połnocy so rozšeri njezbožo na wšech wobydlerjow tuteje zemje. Přetož hlej, ja chcu wšě narody wot połnocy zawolać, zo by-chu přišle a každy swŕj stol stajil před wrota Jerusalema a wokoło wšech jeho murjow a před wšitke judžine města. A ja chcu jich sudžić wšitkeje jich zŕŕsće dla, zo su mje

wopuščili a kažili přiboham a so modlili k džělu swojeju rukow.

Takle jasnje je Bŕh dał swojemu wotroček, profetej Jeremijasej přitŕmnu skaženŕstwi a přichodnu nuzu židowskeho ludu spŕznać. Jeremija je wolał, warnŕwał, napominał. Wŕn je wo swŕj lud wojŕwał, kaž so mać bėdži wo swoje džěčo, zo by jo z nuzy wutorhnyla — ale podarmo.

Jeremija je wot wšeho spočatka přeciwo profetiskemu słowu so spje-čŕwał:

Ach, Knježe, hlaj, ja njemožu pře-dŕwać; přetož ja sym mlody.

A wŕn je pozdžišo skoržil:

Ach, Knježe, ty sy mje narěčal, a sym so dal narěčec.

Ty sy mje přemŕhl a sy dobył.

Što by tež chcył w tak njeměrnym času w Palestnje, w kraju mjez Babylonom a Egyptowskej zamŕlwitŕstwi na so wzać?

Dajće sej jenož někotre data z tam-neho časa naspomnić:

626 Bŕh powŕla Jeremijasa za pro-fetu

621 Kral Josija reformuje Božu službu. To běše dobry pospyt swětnje wyšnosće, lud na lěpši, pobožny puć dowješć

609 Kral Josija padny we wojnje přeciwo Egyptowskej. Jenož dwa-naće lět je Josija chwile měł, so wo reformu Božej služby starać

608–597 je w Židowskej Jojakim za krala, kotrehož bě egyptowski ke-žor Necho postajil. Jojakim bě bojazny, njewŕstajny a njespu-šćomny čłowjek. Wŕn wot Ne-chowa wotpadny k Nebukadne-caraj a zaso wot njeho wrŕčo k Egyptowskej. Nebukadnecar pak doby pola Karchemisa nad Egyptowskej, a z tym bě njezbožo za Židowsku hotowe. Nebukadnecar wza Jojakimoweho syna Jo-jachina sobu do Babela.

597–587 kral Cedekija, wot Nebu-kadnecara postajeny, wot kotrehož pak bŕrže wotpadny

587 Nebukadnecar předobý Jerusalem z wŕjnu a wotwjedže wšŕn ži-dowski lud jaty do Babela.

Tak je wbohi profeta Jeremija dyr-bjał zrudny kŕnc swogeho luda sam hišće nazhońić. Kaž bě wŕn swojemu ludej Boži hněw wěšćil, tak bě so za-wěrnje stało. A kak jara je so Jere-mija wo swŕj njeswěrný lud přerŕ-wal! Wŕn chcyše jemu tutŕn hŕrki kŕnc zalutować.

Ow, krajo, krajo, poslučaj na slo-wo Knjeza!

A prosyć dyrbimy:

Jezu, daj dobyć, ach, njedaj mi padnyć, hdyž so tež z namocu zbėhaju lžě; hdyž chcedža z jebanjom k sebi mje scahnyc.

Tehdom njeh twoja mŕc sylniša je.

La.

Ale lud njeje poslučať.

Z třepotanjom připowěda Jeremija jako słowo Boha:

Mój lud čini dwojaki hrěch. Mje, to žiwe žorło, wopuści a wuruba sebi studnje, studnje, kiž su džěrawe a wudy njedžerža.

Haj, Jeremija je z hnujacymi wobrazami spytať, swój lud k Bohu wobrociť.

Baćon pod njebjom wě swój postajeny čas; tujawka (holb), žoraw (Kranich) a lostojca wozmu swój čas na kežzbu, hdyž dyrbjja zaso přińć, ale mój lud nochce prawo Knjeza wědźeć.

Nic jenož, zo by Jeremija rečať w wobrazach, wón je sam wobrazy předstajať. Tak je wón raz přišoť z wulkej kwaklu na šiji, kaž wolow do njeje přahaš. Wšón lud drje je so jemu dźiwať: Što so jenož profeta z tajkej kwaklu po hasach nosy?

Profeta sam wujasni ludžom, što to z kwaklu na sebi ma. To je Babylonske knjejstwo.

Ja sym wšě kraje dať do ruki swojeho wotročka Nebukadnecara, Babylonskeho krala. Wšitcy pohanjo budžeja jemu služić, jeho synej a jeho synowemu synej. Kotryž lud pak a kralestwo Babylonskemu kralaj Nebukadnecarej nochce služić, a štož swoju šiju pod kwaklu Babylonskeho jastwa nochce podať, tón lud chcu ja z mječom domapytať, z hłodom a mórrom. Kotryž lud pak swoju šiju pod kwaklu Babylonskeho krala poda a budže jemu služić, tón chcu ja w kraju wostajiť, zo by jón wodběžtať a w nim bydliť, praji Knjez.

Jeremija derje mjenješe ze svojim ludom. Hdy by jeno na njeho poslučať. Wšitcy mějachu jeho za přeradnika. Hdyž bě „profeta“ Hananja jeho z kwaklu na šiji wuhladať, jemu kwaklu wottorhny, ju rozlama a rjekny: Kaž sym tutu kwaklu rozlamať, tak chce Bóh tež rozlamať kwaklu Babylonskeho krala.

Na to Jeremija: *Drjewjanu kwaklu sy rozlamať, ale Bóh napotoži ludej železnu kwaklu.*

To bě zrudoba w bėdženju Jeremijasa, zo falšni profeca přečiwo njemu stejachu. Woni rečachu, kaž so to ludej lubješe, a njeprašachu so wo Božu wolu. Profeca wšak běchu žiwi wot smilnych darow luda, a tuž předowachu „rjenje“, jenož zo bychu wot připoslucharjow dary dostali. Woni změrowachu lud z próždnymi řečemi. Měr! Měr! A tola njebě měr.

Hdyž bě so Nebukadnecar na wěsty čas wot Jerusalema wotsaliť, čisnychu Jeremijasa do studnje, zo by tam zahinyť jako zły škódnik luda. Wbohi, wbohi Jeremija!

Tehdom jeho hanjachu, wusměšowachu, přesčěhachu, kiž wón so takle sprawnje wo swój lud prócowaše, jemu Božu wolu připowědaše. Za čas jeho žiwjenja jeho njerozumjachu, jeho nochcychu rozumiť, ale po wšěm nježbožu dyrbjachu póznať, kak jara prawje bě profeta měť. Hdyž Jezus mócnje předowaše a činješe wulke dźiwy, měnjachu někotři, zo je Elia zaso přišoť, někotři pak prajachu, zo je Wón Jeremija. Tak běše Jeremija po 600 lětach hišće w pomjatku luda žiwy.

Jeremija je předowať, wołať, je so wo swój lud bėdžiť, ale wša jeho pró-

Wobnowjenje Bukečanskeje cyrkwe

My znajemy wšitcy šwižnu wěžu Bukečanskeho Božeho domu, wosebite znamjo při dalokodroze mjez Lubijom a Budyšinom, kiž nazdala strowi wšitkich, kotřiž su po puću. Samo w nocy je wona nětko widźeć, dokelž so jeje wjerch po čmě čerwjeny zybola. To wězo žana nowa pycha njeje, ale škit za lětađa kaž na Budyškich cyrkwinych wěžach tež.

Něšto ze stawiznow

Hdy je so w Bukecach přenja cyrkej založila, njewěmy. Ani njeje znate, hdy su přeni sydlerjo sem přišli. Wěsće běše to někak před tysac lětami. Zo to Serbja běchu, je wěste, přetož woni dachu swoje wsy serbske mjeno „Bukowici“. Wučeni njejsu sebi přezjedni, zwotkel tuto mjeno pochadza. Někotři praja, zo drje načolnik tutych sydlerjow Buk rekaše. A druzy pokazuja na lěsny buk, kiž tu rosčěše. Bukowici pak njeležachu tam, hdžež stejaj dženca cyrkej a hdžež je nětko wjele wobchada na droze,

ale tworjachu džensnišu delnju wjes, hdžež je hat. Přez wopismo z 25. februara 1222 pak zhonimy přeni raz něšto wo cyrkwi tu, Tehdom wsy „Bukewicz“ rěkachu. A w lěće 1368 slyšimy němske mjeno „Hoynkirche“; sto lět pozdžišo reka wjes „Hoekirche“ a zaso sto lět po tym „Hohkirch“. Z toho scěhuje, zo cyrkej tehdom hižo na wyšinje steješe. Kajki napohlad pak přenja abo snano tež druha cyrkej měješe, nichtón njewě, tež nic, k čemu woni wot lěta 1717 hač do lěta 1720 nowy Boži dom twarjachu. Wšak su so wšitke stare pisma a akty a wobrazy w znatej bitwje pola Bukec 14. oktobra 1758 spališe. Boži dźiw a jeho wobwarnowanje bě, zo nowa cyrkej wosta zdžeržana, jako skoro cyła wjes w rozpadankach ležeše. Najskerje bě Bukečan stary Boži dom přemały, a nam džensnišim je nowy Boži dom skoro přewulki, znajmjeńša je to nam nětko při wobnowjenju wjele prócy a tež wjele wudawkow přinjeslo.

Prjedawše wobnowjenja

W lěće 1720 su potajkim Bukečansku cyrkej poswjećili. Wo tehdomnišim twarjenju namakamy w tachantskim archiwje w Budyšinje scěhowace stare pismo: „Überhaupt aber ist bei hiesiger Kirche zu bewundern die Vorsorge Gottes und die Gütigkeit der Kirchengemeinde. Denn da Anno 1717 der Grund zu demselben gelegt wurde, und mit dem Baue

ca bě podarmo. Tónle wbohi, chudy čłowjek!

A tola jeho předowanje njebě podarmo. Wono njesmě za nas podarmo być. Přez 2 500 lě je wono na nas přišlo, zo bychmy my z njeho wuknyli.

W.

1718 und 1719, da das dürre und sehr theure Jahr war, da der Scheffel Korn sechs Thaler galt, continuirt wurde bis Anno 1720, da sie unter das Dach kam, hatte sie nicht mehr als 700 Thaler im Vermögen, und nun kostet sie schon in allen und jeden auff 7 000 Thaler zu bauen; und gleichwohl sind zum Turm-Baue noch 1 600 Thaler vorhanden gewesen. So hatte der Herr durch gute Herzen, besonders der Wendischen Gemeinde, geholfen.“ Přenje wobnowjenje so sta w l. 1856. Tehdom su přenje lubje wotstronili. Wone běchu rjenje wumolowane z wobrazami z bibliskich stawiznow. Z toho wšeho ničo wjace nimamy. My znajemy jenož stil a raz tutych wobrazow. Stary wołtarny wobraz bě mjenujcy na wašnje molowany, kiž je nětko za wołtarnjom. Předstajeni su tam Zbožnik na križu a pod nim Marija a wučomnik Jan. Nowy wołtarny wobraz je molowať Drježdžanski prof. Wichmann. Předstajene je Jezusowe z-rowa-stanjenje. Tehdom su tež nowu dupu do cyrkwe stajili. Poslednje znutřkowne wobnowjenje so sta w lěće 1890, tak zo bě nětko na času, zaso něšto za naš Boži dom činiť.

Nětčiša renowacija

Započeli smy w lětomaj 1966 a 1967 z wobnowjenjom elektriskeho swětłoweho powoda. Swěcy a swěćniki su dostale nowy napohlad. Tomu so přizamkny reparatura tepjenja z paru. Potom – krótko po jutrach – začahnychu do cyrkwe česłjo. Wulki problem a hoberske džělo bě zaróštowanje wulkeje cyrkwe nutřka. Ale polěr O s t je ze swojimi ludźimi wšo krasnje dokonjať, tak za móžachu molerjo Budyškeho rjemjeslniskeho prodrustwa swoje džělo runje tak derje započeć a dokonjeć. Wosebite wjeselo nam bě, zo běše tež nahladna črjoda wosadnych zwólniwa, sobu pomhać. Tak mějachmy jednu cylu sobotu murjersku brigadu wosebje z Rachlowskeje gmejny a z Wuježka a tež druhich pomocnikow dosć. Hušto bě něšto rjedzić, dokelž su wězo molerjo a murjerjo přeco swoje slědy zawostajili. Ale stajnje so žony – starše a młóđe – namakachu, kiž swěru džěfachu. Při wšej prócy a při wšěch starosćach smy tež wjele wjesela nazhonili. Wjele wosadnych běše, kiž su móc, čas a pjenjezy woprowali.

... a štož so hišće stanje

Wumělski moler ma hišće wšelake nadawki. Tak je restawrator na klětce stare mólby wotkryť, wo kotrychž docyła ničo njewědzachmy. mjenujcy Chrystus a štyrjo scenikojo Matej, Markus, Lukaš a Jan. Tute stare, rjane, pisane mólby budžeja hišće restawrowane kaž cyła klětka. Tak budže wonka hišće stary, drohotny relief z časa renesancy nad rownišćom prjedawšeho Lejnanskeho knjejstwa wuporjedžany. Tež renowacija piščelow čaka na nas! Tak ma so hišće wšelake stać, doniž njemóžemy w oktobru lěta 1970 dwěscěltny jubilej našeho lubowaneho Božeho domu swjećić. To Bóh nam dej po jeho hnadze. La.

Knježe Božo, zwarnuj nas před zlej nahlej smjerću

Dr. med. Arnošt Wirth

(Z přednoška na Serbskim cyrkwiskim dnju w Njeswaćidle)

Za našich prjedownikow běše bližaca smjerć napominanje, so na Boží sudny dzeń přitowaće. My pak so džensa smjerće bojimy. Bojimy so jeje tak jara, zo so ani mjenować njesmě. Kóždy spyta mrějacemu z puća hić. Najradšo mrějaceho do chorownje dowjezu, zo tola smjerć njeby do domu přišla. Štó z mlodeje generacije wě, što z mrějacy m započec? My so njebojimy jenož swójeho wumrěca, ale mrěca docyla. A wšak wěmy, zo za nas wšitkich poslednja hodžina přińdže.

Spodźiwnje při tym je, zo je bojósć před smjerću přiběrała, hačrunjež je so žiwjenje z medicinskej pomocu podlěšilo.

Što je smjerć? My křescenjo wěmy, zo so w njej naše zemské žiwjenje dopjelnj, zo so duch wot čěla džěli a k Bohu postupi. Tak my poprawom bojósće njebychmy trjebali męc. Ale chcemy sprawni być, tež wulki džěl z nas so boji. A čehodla? Nimamy dosć wěstoty, wisamy snadź přejara na zemskim raju, abo bojimy so, zo žiwjenje so skónči, kotrež běše bjez zmysla? Snadź pak tež hišće wjele wot žiwjenja wočakujemy, ale wšak wěmy, zo žiwjenje nam ničo njeda, my dyrbymy žiwjenju wobsah, zmysl dać.

We wobliću smjerće ma čłowjek poslednju skladnosć, rezultat swójeho žiwjenja sej rozmyslić a spominać na to, štož po smjerći přińdže. Tohodla so ludžo přjedy modlachu: Knježe

Božo, zachowaj nas před zlej, nahlej smjerću!

Mrějacy so w měrje ze swojimi rozžohnowaše a wusny w Božim měrje. Džensa pak sej přejemy spēšnu smjerć, abo znajmjenša nic při wědomju dyrbjec wumręc. Džensniši čłowjek čezko mrěje.

Zo je bojósć před smjerću tak přiběrała, zaleži drje tež na lěkarju. Wón mrějaceho tak dolho nalhaje, doniž smjerć njeje přišla. Tak so mrějacy ze swójeje smjerću njeje zaběrał. Tuž fararjeje njeje móžnota data, dušipastyrsece skutkować. Farar wšak njemóže mrějaceho na smjerć přitować, hdyž lěkar wo wustrowjenju rěči.

Tak na nas zaleži, za kotry puć chcemy so rozsudzić: za wěrnosć abo za bojósć. Wěra trjeba wěrnosć! Tuž was křescanow prošu, zo byšće chorosć prawje zapřimnyli. Wona je móžnota, zo bychmy swój dotalny puć prawje sej wobmyslili a po prawym puću dale šli.

Štož w chorosći na Bohu dwěluje, njech čita Pascalowu modlitwu „Wo prawym pónaču chorosće“. Pascal běše w swojim krótkim žiwjenju wjele chory. W swójeje chorosći so modleše wo pónače swójeje hrěchow a prawy zwisk z Bohom.

Stupmy bojósć před smjerću naprečiwo. Dajće nam lěkarjam skladnosć, wam wěrnosć prajić. Potom móža lěkarjo a duchowni zhromadnje was na prawje čłowjeske a křescanske wašnje wobstarać.

Prawy pastyr wostaji swóje žiwjenje

Manikam je farar wosady Hayangudi w južnej Indiskej. Wosada ma 800 křćenych wosadnych. To su zwjetša najchudši a bydla w krajinje, hdžež je husto suchota a z tym hlód. Ale hlód njeje to jeničke pruwowanie, kotrež maju křescenjo tam wobstać. W nocy do hód bě před durjemi fary njeměrne rěčenje slyšec.

„Aijaa, Aijaa, přińdž tola won. My mamy z tobu rěcec.“ Wušedši dohlada so Manikam horstki nastrožanych křescanow ze wsy Areneieur.

„Aijaa, ty dyrbiš z nami přińc. My so bojimy, zo je so w susodnej wsy Pereieur něšto hrózbneho stało. Tam je jedna křescanska swójbja, štyri hólcy z maćerju. My smy slyšeli, zo su zawčerawšim na mór schorjeli a su nětko do swójeho domčka začinjeni. Ludžo praju, zo so w domčku ničo wjace njehibja. Ty dyrbiš tam dońc a za nimi hladać. Ty dyrbiš tam pomhać!“

Manikam so stroži, hdyž wo móru zaslyša. Z nowin hižom wědžeše, zo je tónle wulki strach blisko. Hlódni čahaju a roznošuju smjertnu chorosć. Njeběše hlód hižom pruwowanja dosć? Dyrbješe nětk hišće tuta bojazna chorosć k tomu přińc?

„Ty dyrbiš z nami přińc!“ běchu mužojo prajili, Manikam drje běše hižom wjacekróć blisko byl, ale ženje njebě jemu hišće naprečo šol. To běše jedne strašne zetkanje! Manikam proše mužy, zo bychu wokomik

wočakli, a dońdže do swójeho domu. Žona a hólcaj spachu měrnje pod swojimi moskitowymi sakami. Što na nich čaka, jelizo wón schori? Štó wě, hač wón chorosć sobu dom njeprinjese.

Wón wza swoju Bibliju a pytaše nerwoznje w njej. Křescenjo wo tym powědaju, kak su w čezkich časach runje to slowo w Bibliji namakali, kotrež prawy puć pokaza. Ale Biblija mjelčeše. Wona znajmjenša njerěčeše na to wašnje, kaž by wón to nětkle trjebał. Wón wšak wědžeše, za njeho tu njeje žanoho wučeka. Wón je pastyr swójeje wosady. Najaty drje čeka, hdyž widzi wjelka přińc, ale dobry pastyr... Wón třepotaše... Dobry pastyr wostaji swóje žiwjenje za swoje wowcy. Jeho pošli džěchu z nim wróco hač do swójeje wsy a potom jeho wopušćichu. Wón bolostnje začuwaše swoju samotu.

W Preieurje bě wšo čicho. Wjes bě kaž wotemrěta. Manikam džěše hnydom do domčka křescanskeje swójbje na kóncu mazanje, wuskeje haski. Hdyž durje woćini a so do małego ruměka pochili, běšte napohlad a smjerdženje žalostnej. Tam ležeše žona ze swojimi štyrjomi synami, wšitcy morwi! Kajki to strach natykowanja!

„Dyrbju ja jowle nutř? Jenož, dokelž sym farar?“ wón přemyslowaše. Skónčnje so přemó a zastupi. Wšém pjećom masaše za pulsom. Pola za-

noho njebě ani najmjenšeho znamjenja, zo bychu hišće žiwi byli. Wón wumy čěla tak derje, kaž móžeše. Wodu k tomu wza z luže blisko doma. K studni sej njezwěri hić, zo njeby snadź chorosć roznošował.

Farar Manikam dyrbješe so wo row starać. Wón prošeše susodow wo pomoc, ale woni jemu ani durje njewoćinichu. Wšitcy so jeho bojachu. Skónčnje jemu něchtó motyku čisny, zo by sam rowy wuryl. Sam dyrbješe tež čěla wot nosyć a zemrětych pohrjebać. Nichtón njebě přitomny hač jenož dwaj psaj.

Hdyž chcyše pěk na čěla sypać, so spodźiwa: Nima jedyn z hólcow trochu hinas napohlad hač jeho bratřa? Abo myli so? Manikam so přewiny a zalěze do rowa, zo by pola hólca za pulsom masał, ale ničo njebě čuć. Při tym so dopomni, kak běše něhdy něhdže čital, Wón wza špihel a džeržeše jón hólcej pod nos. Zawěrnje, hólce bě hišće žiwy.

Hdyž Manikam hólca dom njeseše, začuwaše, kak bě jemu něchtó pomocny. Swěrný pastyr njeseše swoju wowcu na ramjenju. Z bojósće nasta jemu wěstosć, zo chcyše dobry pastyr być w cyrkwi Zbóžnika.

Carl Paeschke,
Das gute Wort in der Welt

Ž wosadow

Poršicy. Serbski wuměnkar přepoda fararjeje 5 000,— hriwnow za misionstwo a za hlódnych na swěće (Brot für die Welt).

Njeswaćidlo. 30. junija móžachmy swójeho mlodeho kantordiakona Dietmara Fehra do jeho zastojnstwa zapokazać. Wón změje w našeje wosadze wosebje na starosći podawanje nabožiny, konfirmowanu młodžinu, cyrkwinski a pozawnowy chór, jeho mandželska cyrkwisku hudžbu. Wona připódlja hišće studuje w Drježdžanach spěwanje.

Klukš: Přez Swjatki bě Młoda wosada ze Sebnitz pola nas na wopyće. Naša wosada a Młoda wosada jich lubje witaštej. Hižo jako bus w Zdžeri pozasta, bě syla młodych tam a Sebnicanow powita a jich potom přez pola a luki do Klukša wjedžeše. Sobotu rano jědžechu někotři z Klukšanskeje Młodeje wosady sobu do města, zo bychu jim rjanosće pokazali. Wječor běchu wšitcy z Klukšanskeje Młodeje wosady na zhromadny wječor přepróšeni. Swjatki a swjatkownu pónđzelu wuhotowachu nam hosćo naše Bože služby.

Klukšanska Młoda wosada widžeše, kak su druhdže młodži žiwi. Wulki začisć šćini na našich, kak rady a derje woni spěwachu. Dwaj ze Sebnitz hraještaj derje na pišćelach, to jim imponowaše. Zrudni wšitcy běchu, jako dyrbjachu druhi dzeń swjatkow zaso domoj. P. W.

Nakład Domowina. — Wuchadza z licencu č. 417 nowinskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR jónkróc za mječ. — Rjaduje Konwent serbskich ewangeliskich duchownych. — Htowny zamožty redaktor: superintendent Gerhard Wirth Njeswaćidlski. — Čisć: Nowa Doba, čisćerňa Domowiny w Budyšinje (III-4-9-1872).

Příklad za nas!

Kejžor Konstantinopla čuješe so raz Pérez swjateho biskopa Chrysostoma čežko ranjeni. Tuž prašešo so svojich dworjanow, kak móže so nětko najlépše na swjatym wječić. —

„Wuhnaj jeho tak daloko z kraja, zo so čí wón nihdy wjac před tvojimi wočemi pokazač njemóže!“ —

„Ně, wzaj jemu jeho cyže zamoženje!“ —

„Daj jeho do jastwa čisnyč!“ —

„Čehodla nic jeho hnydom wotpra-
wič?“ —

Takle rěkach wotmolwy dworja-
now na prašenje kejžora.

Jedyn pjaty pak hišće tutu wotmol-
wu kejžorej da:

„Myliče so wšitcy, wěm lépsi puč,
Chrysostoma pochłostač. Jeli chceše
so woprawdže na nim wječić, potom
dyrbiče swjateho jenož nuzowač hrě-
šić, dokelž to je muž, kiž nima

ani před wuhnačom,

ani před chudobu,

ani před rječazami,

ani před smjerču strach.

Wón so před ničim druhim tak nje-
boji kaž před hrěhom.“ B. D.

Bydło měra

*(Stara baja wot Hilbenccew pradžěda
z Bórka pola Budyšina)*

Putnik Radmér přechodži swět py-
tajo dom měra. Ale wuzna: „Nihdže,
nihdže njeksym našo, štož sym pytał
wjele, wjele lét. Našo pak sym we
wšěch stronach swěta njepokoj, nje-
mēr, njejednotu, rozkoru, hidu, na-
hrabnosť a wojny. Za měrom sym po-
darmo přeměřil swět.“

Tak sej rěčo dóndže mučny k rja-
nemu léšej a posydže so na kamjeň,
zo by powotpočał. Haj, tu bórže
zdrěmny. A hdyž za chwilk wotučij,
steješe py nim drobný mužik, bro-
daty, přecelny šedziwy. Wón Rad-
méréj rjekny: „Radmér, ja wěm,
zo pytaš po wšem swěče dom, w ko-
trymž měr bydlj, kotryž ty tak lu-
bješ.“

„Haj“, a Radmér wjesele k šedzi-
wemu starcej přistupi, „haj, knježe,
pytam, pytam; žadam za měrom, zo
bych zbožowny byl.“

„Tuž slyš. Tu wosrjedz lěsa nań-
džeš čiche sydło a bydło měra. Dži
tudy po ščežce horje a dóndžeš na
wjerch hory. Njekomdž so, je to kras-
ny pučik.“

Tole prajiwiši so mužik na bok do
šmrěkow winy a miny. Radmér pak
so kaž z noweje mocu zebra a stupaše
na horu. A na wjerchu wuhlada
krasny, tak krasny dom, zo jón nich-
tó dowuchwalič njemóže.

„Kajke zbožo!“ Radmér radosiwy
zawoła. „Nětko sym docpěl, za čimž
sym po pučach a rěkach, krajach
a morjach chođil a běhał a pluwał!
Dolečał sym do swjateho pytanja, tra-
danja.“

Kajki to spodziwny twar, dokulojta
zadnjeny domček ze škleňčanej tře-
chu, woknow tu žanych njebě, swětlo
Přez třechu do njeho padaše. Čišina
kołowokoło.

Durje so jom wotewrěchu, wón dže
do domu měra čicho kaž w cyrkwi na
přinim switanju. Radmér čuješe so
nahle mučny a lehny so na ložo
srjedz bydljenja. A w tym wokomiku
wšón zbožny čicho wusny.

Ložo pak bě škleňčany kašć, a w
nim Radmér ležeše wotpočiwajo, měr
a pokoj na woblíču. Jeho hubje pak
so zdašter rěčec takle: Zwady, nje-
měry a wojny w swěče su, pokoj
zemja w rowje chowa, Pérez row sy
zastupil do raja, do kraja wěčneho
měra. Raduž so, Radméro. A hlej, lu-
džo dobrj du za tobu. Wuziwaj čiche-
ho pokoja.

† M. Nawka

Nabožina starych Serbow

Budyski bohota a jeho němscy ry-
čerjo běchu hižo křesćenjo, Serbja
hišće pohanjo. Wo pohanskej wěrje
starych Serbow mamy jenož jara ma-
lo powěsčow, dokelž woni nimale dvě
sće lét přjedy hač polobsey a pomor-
scy Słowjenjo němskemu politiskemu
a nabožnemu knjejtstwu podležachu.
Tohodla tež přjedy křesćanstwo při-
jachu, a jich pohanstwo skončij so na
nižim schodženkju.

Z chroniki biskopa Thietmara wě-
my, zo serbscy Glomačenjo swjate
haje, žorla a jězory češćachu a zo na
př. z tajkeho swjateho jězora w Paltz-
schen pola Stareho Lomača přichod
wěšćachu. Thietmar powěda nam tež,
zo je jeho předchadnik, němski biskop
Wigbert Merseburgski, do léta 1009
swjaty haj w Škeitar pola Lipska
pobič dał a na jeho městno cyrkej na-
twarił. Chronika mjenuje tónle lěs
„Zutibure“, štož so najlépše jako škit-
ny lěs (Schutzforst) přeložuje, dokelž
so wón wot pračasow nihdy puščał
njebě, ale koždeho jako bójski lěs ški-
tał. To wšak je tež zmysł słowa hajčij
(pflegen, beschützen). Tuž by zajima-
we bylo, jónu powěsč wo sydom serb-
skich kralach na Lubinje — Throm-
berg (1417 Thronberg) — wědomostnje
přeslědčij, dokelž drje so tež Lubinski
lěs, kiž do Hajnic (Hainbewohner)
słyša, njepuščeše. W nim so přewa-
nje skora běleše, kaž nam to mjeno
Lubin praji a tež wjesne mjeno Lu-
bjenc (Mehltheuer) na druhej stronje
hory.

Wšě powěsč wo Čornoboze, Bělo-
boze, Flincju atd. su wumyslenki z ča-
sow romantiki. To njeběchu žane
swjate hory, a na nich tež žani přibo-
hojo njestejachu. Pisomne powěsč
tamneho časa před tysac lětami po-
wědaja nam jenož wo přirodnym
kulče starych Serbow, wo serbskich
bohach nam nič njepřaja. Wěru do
přibohow wutworichu sej hakle po-
zdžišo stari Obodriča a Lutycjojo w
Mecklenburgskej a Rujenjo na kupje
Ružanach. Woni so tež křesćanstwu
dlěje spječowachu.

Pohanska wěra so wězo z přiwza-
čom křesćanstwa nadobo nježubi.
Běše jako přiwěra w ludže dale žiwa,
a křesćanstwo přetwori sej po času
wjele něhdyšich pohanskich wašnjow
do džensnišich naložkow.

Wo mytiskich bytosčach

Stari Serbja předstajachu sej, zo je
cyła přiroda z wulkej słyu najwšela-
korišich bójskich bytosčow w domach,
lěsach a honach wožiwjena. To nam
Adolf Čěrny we svojich „Mytiskich
bytosčach“ wobkruča. W nich wón
nič wo serbskich bohach njepisa, ale
wulku ličbu mytiskich bytosčow wo-
pisuje, kaž kubočiki, zmije, bože

sedleška, lutki, pačiki a hobry, při-
połdnicy, bludnički a wódne muže.

Što su myty? Čłowjek stajnje swój
wokolny swět wobkedžbowaše a taj-
ke wěcy, kiž sej sam prawje wuklasč
njemóžeše, Pérez myty wujasnjo-
waše, to rěka přez nadčłowjeske mocy. Čim
přenjetniši lud bě, čim wjace měješe
mytow. Pozdžišo džostachu wšelake
myty wěsty klubskani nadawk a so
dolho zdžeržachu, na př. připołdnica
a wódny muž.

Tajkile bě nabožny staw našich
přjedownikow před tym hač so z kře-
sćanstwom zeznachu.

Zwotkel je křesćanstwo k hornjołužiskim Serbam přišlo?

Wo tym mamy džensa hišće dvě
měneni. Či přeni měnja, zo je kře-
sćanstwo k Serbam najpřjedy z Čech
přišlo, to rěka z Wulkomorawskeho
mócnarstwa, do kotrehož snano tež
Milčenjo wot l. 885 do 894 słyšachu.
Či druzy praja, zo je křesćanstwo
k nam z Němcow přišlo, a to drje je
tež wěrypodobnišo.

Nimamy žanych direktnych žortow,
kotrež tehdom wo rozšěrjenju kře-
sćanstwa mjez Serbami rozprawjeja.
Njehodži so dopokazač, zo su šulerjo
swjateju Cyrila a Metoda we Lužicy
byli, hišće mjenje móžemy to wo
swjatymaj samymaj prajič.

Čhcemy sej tohodla skrótku politi-
sku situaciju tehdyšeho časa wobhla-
dač. Po smjerči wójwody Sama
w l. 658 rozpadny jeho přeni zapadno-
słowjanski stat Čechow, Morawje-
njow a Serbow. Hakle wot l. 818 zna-
jemy zaso wulkomorawskich wjer-
chow: Mojměra (810—846), Rosćisława
(846—871) a Swjatopluka (871—894).
Rosćisław so wuspěšnje přeciwo něm-
skemu kraljej Ludwigej wobaraše.
W léce 862 posła wón wosebitych po-
słow k byzantinskemu kejžorej do
Konstantinopla, zo by jemu křesćan-
skich wučerjow posłał.

„Naš lud začisny pohanstwo, ale my
nimamy žanych wučerjow, kotřiž
móhli nas wo prawej wěrje w našej
rěči rozwučowač.“ Zo su na Morawje
hižo před cyrilometodskej dobu ka-
mjentne cyrkwe stali, so mjez tym
mnohe wurywanki dopokazali.

Cyryl a Metod na Morawje

W léce 863 přindžestaj bratraj Kon-
stantin (kiž so pozdžišo Cyril mjeno-
waše) a Metod na Morawu, a jeju
wuspěšne skutkowanje traješe tři
léta a štyri měsacy. Wulkomorawska
bu z kolebku słowjanskeje kultury a
literatury, za kotruž bě Cyril słowjan-
ski (cyriliski) alfabet stworił. Legen-
da nam powěda, zo staj bratraj šulu
založiloj a na 50 wučomcow słowjan-
sce čitač a pisač nawučiloj. Wonaj
swječeštaj tež Bože mšě w słowjan-
skej rěči.

Mamy w Serbach džensa hišće zja-
wy, zo je křesćanska Boža služba hižo
w Serbach znata byla, přjedy hač ju
nam Němcy „z wohnjom a mječom“
nanuzowachu.

Jan Meškank

Z „Katolskeho Posoła“